

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu JUDr. Jaroslava Vlašína a soudců Mgr. Radovana Havelce a JUDr. Tomáše Rychlého v právní věci žalobkyně: **M. Š.**, právně zastoupena Mgr. Jiřím Švejnohou, advokátem se sídlem Korunní 2569/108a, Praha 10 – Vinohrady, proti žalovanému: **Krajský úřad Plzeňského kraje**, se sídlem Škroupova 18, Plzeň, o přezkoumání rozhodnutí žalovaného ze dne 4. 3. 2015, č. j. ŠMS/2767/15, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 30. 11. 2017, č. j. 57 A 60/2015 – 105,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II.** Žádnému z účastníků **s e n e p ř i z n á v á** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

[1] Včas podanou kasační stížností napadla žalobkyně v záhlaví uvedený rozsudek Krajského soudu v Plzni, jímž byla již podruhé zamítnuta její žaloba proti rozhodnutí žalovaného ze dne 4. 3. 2015. Tímto rozhodnutím bylo zamítnuto její odvolání a potvrzeno rozhodnutí 16. základní školy a mateřské školy Plzeň, Americká třída 30, ze dne 11. 2. 2015, č. j. 16ZS/0161/2015, vydané podle § 34 odst. 3 a § 165 odst. 2 písm. b) zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, na jehož základě nebyla žalobkyně přijata ve školním roce 2014/2015 k předškolnímu vzdělávání pro nesplnění podmínek stanovených v § 50 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví.

[2] Poprvé byla žaloba proti uvedenému rozhodnutí žalovaného zamítnuta rozsudkem Krajského soudu v Plzni ze dne 30. 11. 2015, č. j. 57 A 60/2015 - 49. Kasační stížnost proti tomuto rozsudku pak zamítl Nejvyšší správní soud rozsudkem ze dne 8. 2. 2017, č. j. 3 As 13/2016 – 49. Uvedený rozsudek byl pak zrušen nálezem Ústavního soudu ze dne 31. 7. 2017, sp. zn. III. ÚS 1167/17. Ústavní soud upozornil, že stěžovatelka v doplnění žaloby

ze dne 27. 5. 2015 pod bodem II. poukázala na jiný, dle jejího názoru obdobný případ, v němž žalovaný svým rozhodnutím ze dne 29. 5. 2014, sp. zn. ZN/878/ŠMS/14, odvolání žadatelky vyhověl a dítě do mateřské školky přijal. S tímto žalobním bodem se krajský soud nijak nevypořádal, a to ani procesně (např. poukazem na jeho opožděné uplatnění), ani věcně. Postup krajského soudu, který nijak nereagoval na žalobní námitku, nemůže být zhojen tím, že by tuto námitku posoudil Nejvyšší správní soud v řízení o kasační stížnosti, ten to ostatně ani neučinil. Ostatní závěry obsažené v obou rozsudcích správních soudů Ústavní soud nijak nezpochybil. Nejvyšší správní soud následně rozsudkem ze dne 11. 9. 2017, č. j. 3 As 13/2016 – 82, původní rozsudek krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Pro toto řízení byl krajský soud zavázán znovu vypořádat námitky uplatněné v žalobě a nádavkem se vyjádřit k námitce obsažené v doplňku žaloby ze dne 27. 5. 2015.

[3] V napadeném rozsudku krajský soud k uplatněným žalobním bodům zopakoval svou právní argumentaci z původního rozsudku ze dne 30. 11. 2015, nad rámec uvedeného pak posoudil i námitku nestejného rozhodování podobných případů, především ve vztahu napadeného správního rozhodnutí a rozhodnutí žalovaného ze dne 29. 5. 2014, sp. zn. ZN/878/ŠMS/14. Úvodem zdůraznil, že žalobkyní předložené rozhodnutí ze dne 29. 5. 2014 není předmětem přezkumu v této právní věci, proto nelze učinit závěr, zda bylo vydáno v souladu se zákonem, či nikoliv. Obě rozhodnutí jsou skutkově shodná v tom, že jimi bylo rozhodováno o přijetí dítěte, které se nepodrobilo povinnému očkování, do mateřské školy. Potud však dle názoru krajského soudu shoda skutkového stavu končí. Zásadní rozdíl je podle něj v tom, že ve věci předloženého rozhodnutí nebylo dítě očkováno z důvodu přesvědčení, víry a svědomí rodičů. Rozhodnutí se opíralo o nález Ústavního soudu ze dne 3. 2. 2011, sp. zn. III. ÚS 449/06 a o rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 18. 1. 2012, č. j. 52 A 45/2011 - 20. Ačkoliv těmito rozhodnutími argumentovala žalobkyně také v této právní věci, uvedená rozhodnutí Ústavního soudu a Krajského soudu v Hradci Králové na nyní projednávanou věc nedopadají, protože nepřijetí do mateřské školy nepředstavuje sankci za to, že dítě nebylo očkováno. V daném případě nebyli rodiče žalobkyně sankcionováni za to, že dítě nenechali očkovat. Test oprávněnosti sekulární výhrady svědomí je namístě použít pouze tam, kde očkovací povinnost je vůči osobám sankcionována či jinak vynucována a v důsledku toho pak hrozí zásah do tělesné integrity osoby (viz například rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 10. 2016, č. j. 4 As 114/2016 - 43). Tato situace však nenastala. Matce žalobkyně nic nebránilo podrobit dítě vyšetření, zda je proti nákazám imunní nebo se nemůže podrobit očkování pro trvalou kontraindikaci, zejména s ohledem na její tvrzení, že dvě starší děti měly vlivem očkování závažné zdravotní problémy. Tuto záležitost měli rodiče řešit především s dětskou lékařkou ještě před podáním žádosti o přijetí dítěte do mateřské školy.

[4] V daném případě tedy krajský soud nemohl dle svého přesvědčení dospět na základě žalobkyní předloženého rozhodnutí k jinému závěru, než k jakému došel v rámci předchozího projednání žaloby, kdy rozhodoval v souladu s nálezem Ústavního soudu ze dne 27. 1. 2015, sp. zn. Pl. ÚS 16/14. V tomto nálezu Ústavní soud zdůraznil, že musí zůstat zohledněna žádoucí míra proočkovanosti obyvatelstva proti přenosným nemocem a výjimku lze zohlednit jen tehdy, je-li prokázána trvalá kontraindikace, což se v případě žalobkyně nestalo. Krajský soud proto opětovně uzavřel, že napadené rozhodnutí žalovaného je zákonné.

[5] Kasační stížnost podala žalobkyně (dále jen stěžovatelka) z důvodu uvedeného v § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s., tedy pro nepřezkoumatelnost rozsudku a dále z důvodu uvedeného v § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s., tedy pro vadu řízení spočívající v tom, že při zjišťování skutkové podstaty, z níž správní orgán v napadeném rozhodnutí vycházel, byl porušen zákon v ustanoveních o řízení takovým způsobem, že to mohlo ovlivnit zákonnost, a pro tuto důvodně vytýkanou vadu měl soud, který ve věci rozhodoval, napadené rozhodnutí zrušit.

pokračování

[6] S ohledem na skutečnost, že krajský soud v zásadě zopakoval svoji argumentaci obsaženou v předchozím rozsudku, stěžovatelka uvedla, že ani jí nezbyvá než zopakovat svou argumentaci obsaženou v její předchozí kasační stížnosti. To následně také velmi obsáhle učinila. Dle jejího názoru krajský soud v napadeném rozsudku nedostal své zákonné povinnosti a nereagoval na námitky stěžovatelky adekvátně odůvodněným a ústavně konformním způsobem.

[7] Krajskému soudu dále vytkla, že nesprávně vyhodnotil judikáty ke sporné otázce. V citovaném rozsudku ze dne 18. 1. 2012, č. j. 52 A 45/2011 – 20, Krajský soud v Hradci Králové vyslovil, že *„dospěje – li správní orgán k názoru, že na straně konkrétní osoby existují konkrétní výjimečné okolnosti, které odůvodňují nedodržení povinnosti očkování, je jeho povinností splnění povinnosti očkovat nevynucovat, resp. nesankcionovat, a to ani v podobě nepřijetí dítěte k předškolnímu vzdělávání z důvodu nesplnění takové povinnosti.“* Z citovaného rozhodnutí dle stěžovatelky vyplývá, že tento soud shodně s ní považuje nepřijetí dítěte do mateřské školy za sankci za nepodrobení se povinnému očkování, a proto by na případ stěžovatelky měl též dopadat. Krajský soud v Plzni se s citovanou judikaturou v podstatě nevypořádal a v závěru odůvodnění napadeného rozsudku pouze lakonicky uvedl, že *„v daném případě nemůže dospět k jinému závěru, než ke kterému dospěl v rámci předchozího projednání žaloby, kdy rozhodoval v souladu s nálezem Ústavního soudu ze dne 27. 1. 2015, sp. zn. Pl. ÚS 16/14, kde Ústavní soud zdůraznil, že musí zůstat zohledněna žádoucí míra proočkování obyvatelstva a výjimku lze zohlednit jen tehdy, je-li prokázána trvalá kontraindikace, což se v případě žalobkyně nestalo.“* Toto odůvodnění však mj. nemůže být přesvědčivé např. u očkování proti těm onemocněním, které nejsou přenositelné mezi dětmi předškolního věku (např. tetanus).

[8] Krajský soud spatřuje zásadní rozdíl předkládané věci oproti věci projednávané v tom, že v prve uvedené věci dítě nebylo očkováno z důvodu přesvědčení, víry a vědomí rodičů. V tomto ohledu je však podle názoru stěžovatelky její případ s předkládaným totožný, neboť i ona považuje svoje námitky za podřaditelné pojmu výhrady svědomí. Dále krajský soud uvádí, že v předkládané věci se rozhodnutí opírá o stejné judikáty, na které poukazuje stěžovatelka v této věci, ty však krajský soud odmítá. Jiné rozdíly nezmiňuje a jiné logičtější zdůvodnění neposkytuje. Krajský soud tedy nepravdivě porovnává oba případy a vyvozuje nesprávný závěr. Stěžovatelka ve zdůvodnění tohoto rozdílného rozhodnutí žalované v jiné věci postrádá základní logickou návaznost úvah na vyslovený závěr krajského soudu a není jí tak jasné, jak soud ke svému závěru dospěl.

[9] S ohledem na výše uvedené stěžovatelka navrhla, aby byl napadený rozsudek zrušen a věc vrácena krajskému soudu k dalšímu řízení.

[10] Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek v rozsahu uplatněných stížnostních bodů a po posouzení věci dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná. Nejprve posoudil námitku nepřezkoumatelnosti rozsudku. Jak bylo již uvedeno výše, krajský soud při vypořádání žalobních bodů v zásadě zopakoval svoji argumentaci obsaženou v původním rozsudku ze dne 30. 11. 2015, stejně tak učinila i stěžovatelka ve své kasační stížnosti. Již jen na základě těchto skutečností lze snadno dovodit, že napadený rozsudek není nepřezkoumatelný, jak tvrdí stěžovatelka, neboť rozsudek krajského soudu ve své podstatě stejného znění Nejvyšší správní soud již jednou přezkoumával a věc meritorně posoudil, aniž by dospěl k závěru o nepřezkoumatelnosti rozsudku a aniž by následně měl Ústavní soud k takovému postupu jakékoliv výhrady. Na tomto závěru nic nemění ani vypořádání dodatečné námitky nestejného rozhodování ve stejných věcech. Krajský soud se k této otázce vyjádřil dostatečně jasně a srozumitelně, o čemž ostatně svědčí i to, že s jeho závěry stěžovatelka obsáhle polemizuje. Zda jeho posouzení ob stojí po věcné stránce, je pak již otázkou zákonnosti rozsudku, nikoliv jeho přezkoumatelnosti.

[11] Při věcném vypořádání námitek pak Nejvyšší správní soud nemá důvodu měnit svůj právní názor obsažený v původním rozsudku ze dne 8. 2. 2017, č. j. 3 As 13/2016 – 49, a proto místo doslovného opakování argumentů, jež jsou stěžovatelce již známy, uvádí jen ve stručnosti následující. Pro rozhodnutí o přijetí dítěte do mateřské školy je z hlediska podstaty posuzované věci významné pouze to, zda stěžovatelka splnila podmínku povinného očkování, neboť se jedná o opatření k ochraně veřejného zdraví, které primárně směřuje k prevenci šíření infekčních onemocnění u dětí v předškolních zařízeních. Je přitom nerozhodné, jaký typ očkování dítěti případně chybí (zda proti chorobám přenosným či jiným), neboť zákon takové rozlišení neupravuje. Byť by taková situace mohla eventuálně vzbuzovat pochyby z hlediska proporcionality právní úpravy, v projednávané věci nehraje žádnou roli, neboť stěžovatelka nebyla očkována proti žádným onemocněním. Podmínky pro uplatnění výjimky z povinného očkování stanovené zákonem o ochraně veřejného zdraví přitom nesplňovala.

[12] Vynětí z povinnosti očkování pak nelze dovést ani nad rámec zákonné úpravy z judikatury Ústavního soudu. Zde musí Nejvyšší správní soud nejprve znovu zopakovat svůj názor, že nepřijetí dítěte do mateřské školy není sankcí a na věc se tudíž nevztahuje náleze Ústavního soudu ze dne 3. 2. 2011, sp. zn. III. ÚS 449/06. V této souvislosti je nutno připomenout rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 4. 2012, č. j. 4 As 11/2011 – 97, kde v obdobné věci soud vyslovil, že „*oproti případu řešenému v nálezu Ústavního soudu ze dne 3. 2. 2011, sp. zn. III. ÚS 449/06, nedošlo kvůli nesplnění povinnosti podrobit se pravidelnému očkování k uložení sankce za přestupek, nýbrž k ukončení předškolního vzdělávání, které bylo motivováno snahou o ochranu ostatních dětí mateřské školy před šířením infekčních onemocnění. Jednalo se tedy o opatření, které mělo chránit ústavní práva jiných osob, takže i z tohoto důvodu nepřicházelo v úvahu vynětí stěžovatele ze zákonné povinnosti dodržet povinnost podrobit se pravidelnému očkování pro účely jeho předškolního vzdělávání.*“ Ústavní stížnost proti tomuto rozsudku pak byla odmítnuta jako zjevně neopodstatněná usnesením Ústavního soudu ze dne 13. 12. 2012, sp. zn. II. ÚS 2873/12. Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 18. 1. 2012, č. j. 52 A 45/2011 – 20, na nějž se stěžovatelka opakovaně odvolává, je tak již dlouhodobě překonaný.

[13] Stejně tak je třeba zdůraznit, že námítka, které stěžovatelka uvádí (obavy z očkování třetího dítěte poté, co její dvě starší děti trpěly po očkování zdravotními problémy), nelze podřadit pod tzv. výhradu svědomí. Ta je totiž vymezena pro případy, které mají alespoň nějaký hodnotový náboj, ať již náboženský nebo sekulární (např. filozofický), nikoliv pro případy pouhého zobecnění prožitých životních zkušeností, nad to řešitelné postupy, které zákon předvídá. Na věc tedy nedopadá ani náleze Ústavního soudu ze dne 22. 12. 2015, sp. zn. I. ÚS 1253/14. K tomu je třeba dále uvést, že proporcionalní test oprávněnosti výhrady svědomí, o němž se zde hovoří, by bylo namístě provést tam, kde je očkovací povinnost vůči osobám sankcionována či jinak vynucována, a v důsledku toho hrozí zásah do tělesné integrity dotyčné osoby či osoby blízké. Takováto situace však v projednávané věci, jak bylo uvedeno již výše, nenastala. Právě o tento argument, poprvé obsažený v rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 10. 2016, č. j. 4 As 114/2016 – 43, se ostatně opíral i krajský soud a tento názor také představoval *ratio decidendi* napadeného rozsudku (proto také byla uvedená část Nejvyšším správním soudem i textově zvýrazněna). S uvedeným názorem se Nejvyšší správní soud beze zbytku ztotožňuje. V podrobnostech pak odkazuje na svoji argumentaci obsaženou v původním rozsudku ze dne 8. 2. 2017, č. j. 3 As 13/2016 – 49.

[14] Zbývá tak vypořádat jedinou námítku, jež byla důvodem pro kasaci předchozího rozsudku krajského soudu, a to námítku nestejného rozhodování skutkově i právně obdobných případů ze strany žalovaného. Zde je třeba předeslat, že uvedenou námítku vznesla stěžovatelka poprvé až v doplnku žaloby ze dne 27. 5. 2015. Z obsahu správního spisu je však zřejmé,

pokračování

že žalobou napadené správní rozhodnutí bylo žalobkyni doručeno již dne 12. 3. 2015. S ohledem na zásadu koncentrace řízení obsaženou v ustanovení § 71 odst. 2 s. ř. s. byl tedy posledním dnem pro rozšíření žalobních bodů den 12. 5. 2015. Uvedená žalobní námitka tak byla vznesena opožděně a krajský soud k ní neměl přihlížet. Možnou opožděnost námitky naznačil ostatně ve svém nálezu ze dne 31. 7. 2017, sp. zn. III. ÚS 1167/17, samotný Ústavní soud, uvedenou okolnost pak zohlednil v následném rozsudku ze dne 11. 9. 2017, č. j. 3 As 13/2016 – 82, i Nejvyšší správní soud, a proto zavázal krajský soud pouze v obecné rovině k tomu, aby se k uvedené námitce vyjádřil, nikoliv aby ji věcně posoudil. Krajský soud ovšem otázku včasného uplatnění námitky pominul a jejím věcným vypořádáním poskytl žalobkyni více práv, než jí náleží. Uvedené pochybení krajského soudu však není důvodem ke kasaci napadeného rozsudku.

[15] Nejvyšší správní soud se za těchto okolností může vyjádřit ke sporné otázce jen stručně v rámci poznámky *obiter dictum*. Za prvé je zřejmé, že případ stěžovatelky se liší od případu jí předloženého, neboť ve věci rozhodnutí žalovaného ze dne 29. 5. 2014 šlo o skutečnou výhradu svědomí z důvodu víry či přesvědčení. Za druhé pak není pochyb o tom, že žalovaný změnil svoji správní praxi (bez ohledu na uplatněnou výhradu svědomí) při přijímání dětí do předškolního zařízení s ohledem na závěry vyplývající z nálezu Ústavního soudu ze dne 27. 1. 2015, sp. zn. Pl. ÚS 16/14, což je zajisté zcela legitimní postup.

[16] Lze tak uzavřít, že napadený rozsudek krajského soudu je ve svém celku zákonný, kasační stížnost proti němu podanou proto Nejvyšší správní soud podle § 110 odst. 1 s. ř. s. jako nedůvodnou zamítl.

[17] Stěžovatelka neměla ve věci úspěch, nemá proto právo na náhradu nákladů řízení ze zákona, žalovaný byl ve věci úspěšný, nevznikly mu však náklady přesahující běžný rámec jeho úřední činnosti, Nejvyšší správní soud proto nepřiznal náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti žádnému z účastníků (§ 60 odst. 1 s. ř. s., ve spojení s § 120 s. ř. s.).

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3 s. ř. s.).

V Brně dne 25. června 2020

JUDr. Jaroslav Vlašín
předseda senátu